Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4685.

LETO—YEAR XVII. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., pondeljek, 28. aprila (April 28), 1924. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 101.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

COOLIDGE BI RAD POTOLAŽIL JAPONCE.

Senator Hiram Johnson je zatrdil, da bi pripustitev japonskih izseljencev v to deželo na kvotni podlagi izzvala protest.

JAPONCI SE ZA BOLJŠE OD DRUGIH IZSELJCEV.

Washington, [illegible] — Kakor je bilo koncem tega tedna povedano v Beli hiši predsednik Coolidge prizadeval doseči kompromis glede na izključitveni priseljevalni zakon, ki bi bil sprejemljiv za kongres in ki bi naj ne bil žaljiv za Japonce.

Ali ta stvar ni tako lahka, kakor bi se človeku zdelo na prvi pogled. Izključitveno določbo sta sprejela poslanska zbornica in senat z veliko večino in jo priklopila priseljniški zakonski osnovi. Pregovoriti tisto večino pa je skoro nemogoče. Zato pa doslej še ni nobenega znatnega uspeha v predsednikovem prizadevanju. Coolidge je konferiral z državnim tajnikom Hughesom in senatorjem Coltom, ki je načelnik priseljniškega odseka.

Oba tadva sta huda nasprotnika odpravi gentlemanskega dogovora z Japonsko in izključitvi vseh Japoncev po postavi. Te konference niso imele doslej še nobenega uspeha.

Po enem predlogu bi naj se izključitvena klavzula ne tikala naroda, ki prostovoljno preprečuje izseljevanje. Potem bi naj bil gentlemanski dogovor prenarejen in popravljen v toliko, da bi Japonska ne dajala potnih listov Japoncem, ki bi hoteli v Združene države iz kakih drugih kakor potovalnih in študijskih namenov. Japonska je neki pripravljena pritegniti taki določbi. Celo tako daleč je japonska vlada pri volji popustiti, da bi prostovoljno zmanjšala razrede tistih Japoncev, ki so upravičeni do vstopa v to deželo po pogodbi iz l. 1912.

Japonci bi za vsako potrebno ceno radi preprečili to, da bi bilo njihnim izseljencem prepovedano priseljevanje v Združene države, kakor je to drugim azijskim plemenom. Japonci se smatrajo za boljše od drugih Azijcev ter menijo, da bi bila izključitvena določba veliko ponižanje za japonski narod.

Voditelji poslanske zbornice in senata so dejali, da jih je tozadevna informacija iz Bele hiše zelo presenečila. Kajti dvomili so, da bi si predsednik prizadeval doseči izpremembo v izključitveni določbi. Po njihnem mnenju ni pravnič upanja za nameravani kompromis.

Kakor pravijo, si bo predsednik prizadeval doseči v senatu še enkratno razpravo o izključitveni določbi, preden naj bo poslana priseljniška predloga v Belo hišo. Če se mu to ne posreči, bo predlogo vetiral v poslanici, s katero bo obrazložil kompromis, ki ga zagovarja. Ker je predsednik skoro gotovo uverjen, da bo v slučaju svojega vetiranja preglasovan v obeh kongresnih zbornicah, hoče na tak način doseči vsaj nekoliko omiljenja glede na izključitveno določbo.

Iskanje piramid v Mehiki.

Washington, D. C. — Narodno geografično društvo je poslalo ekspedicijo v Mehiko na iskanje ostankov starih piramid, katere so zidali stari Tolteki, ki so živeli menda tisoč let pred Azteki.

Fašisti bodo organizirali žene.

Rim, 26. apr. — Fašistični vellki svet je sklenil, da se ustanove ženske fašistične skupine po vsej Italiji.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek deloma oblačno s času primerno temperaturo, zmerni menjajoči se vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 55, najnižja 46. Solnce izide ob 4:50, zaide ob 6:45.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Coolidge bi rad imel kompromis z Japonci.

Demokratje vznemirjeni radi smrti svojega poglavarja.

Senatorja Brookhart in Wheeler odgovorila Daughertyju.

Republikanci izražajo strah pred La Follettom.

Jeklarski trust je odobril Coolidgevo kandidaturo.

Ameriški učenjak potrdil del Einsteinove teorije.

Odvetnica-morilka Vanda Stopa izvršila samomor.

Inozemstvo.

Francoske stranke levice stopile v koalicijo.

Japonski veliki duhoven molil za "spametovanje" Američanov.

Splošna stavka v Havani se nadaljuje.

Trockij pravi, da ameriško-japonske vojne ne bo.

Polom nemških bank, ki so špekulirale s franki.

Japonci še niso izgubili upanja.

Budistični duhoven v Tokiju je obiskal ameriško poslaništvo in molil za Američane, da bi se "spametovali".

Tokijo, 26. apr. — Japonska še vedno upa, da predsednik Coolidge vetira izključitveno določbo v novem ameriškem priseljniškem zakonu. Protestni shodi se vrše dnevno, sprejemajo se resolucije in protesti ter apeli odhajajo v Washington v toliki množini in obsegu, da je kabel skoro zaposlen samo s temi komunikacijami.

Ameriški poslanik Woods dnevno sprejema delegacije raznih organizacij, ki prihajajo k njemu z apeli, naj posreduje v Washingtonu v prid omiljenju imigracijske predloge.

Včeraj je imel Woods nenavaden obisk. Prišel je k njemu Senjiro Honda, višji duhoven budistične sekte Ničiren. Honda, ki je posetil poslaništvo v spremstvu kakih dvajsetih odličnih Japoncev, je bil oblečen v sijajnem duhovniškem oblačilu in ko se je pritožil radi krivic in ponižanja, ki je zadelo njegovo ljudstvo z ameriškim izključitvenim zakonom, je prosil, če sme moliti. Poslanik je dovolil, in duhoven je v svečanem tonu prosil Budo, naj "navdahne" ameriške zakonodajalce in predsednika Coolidga s pravo mislijo, da umaknejo krivični zakon.

Japonski listi so še vedno ostri v tonu in kritiki.

Washington, D. C. — Poroča se, da je imel predsednik Coolidge še več razgovorov z voditelji kongresa in državnim tajnikom Hughesom glede japonske izključitvene določbe. Coolidge želi, da se sprejme taka klavzula, ki zadovolji ameriške zagovornike izključitve in obenem pomiri Japonce, da ne bodo imeli razloga govoriti o razžaljenju in ponižanju. Predsednik skratka želi, da senatni in zborniični odsek, ki izdelujeta predlogo, dosežeta kak kompromis.

POROTA RAZBREMENILA FANTA, KI JE UMORIL SVOJEGA OČETA.

Chicago, Ill. — Petnajstletnega fantiška Dominika Galluzza, ki je umoril zadnjo sredo svojega očeta, je porota mrliškega oglede razbremenila krivde in kazni, ker je izpoznala, da je bil umor "opravičljiv uboj." In fantiček je bil izpuščen na svobodo, da se je vrnil na delo, s katerim podpira svojo mater, ki jo je branil.

NI VIDEL TRI LETA NIKOGAR PITI.

Washington, D. C. — Voditelj senatnih suhačev sen. Willis iz ohajske države je rekel, da ni videl v teku zadnjih treh let nikogar piti, čeprav je naredil precej poti po deželi. Neki mokraški senator pa je pripomnil: "Ne vem, kje je moral sen. Willis živeti zadnja tri leta."

POGLAVAR ZNAMENITE TAMMANY HALL MRTEV.

Triumvirat si bo začasno delil vrhovno oblast tammanitske frakcije, dokler si ne izbero novega voditelja.

PRAVIJO, DA JE MURPHYJEVA SMRT HUD UDAREC ZA GOV. SMITHA.

New York, N. Y. — Vrhovni poglavar znamenite Tammany Hall in dolgo vrsto let mogočni faktor v demokratičnih državah in narodnih svetih Charles F. Murphy je umrl v petek za srčno napako.

Med politikarji, ki jih je silo presenetila nenadna smrt tammaniskega vladarja, prevladuje mnenje, da stopi na njegovo mesto newyorški governer Alfred E. Smith.

Murphyjeva smrt, ki je prišla na predvečer demokratske narodne konvencije, se utegne izkazati za smrten udarec tammanitskemu stremljenju, dobiti za governerja Smitha predsedniško nominacijo njegove stranke. S Taggartom iz Indiane in iz Illinoisa bi bila Tammany po svojem poglavarju Murphyju v popolni negativni kontroli nad demokratsko konvencijo. Noben element bi ne mogel postaviti kandidata brez odobrenja tega triumvirata.

Kakor prevladuje mnenje, bo sedaj tammanitski eksekutivni odbor imenoval odsek treh mož, da vodi njene zadeve. In brezdvomno bo Alfred E. Smith član tistega triumvirata.

Murphy si je utiral politično pot s pestjo in umom. Najprej je bil zakoten politikar svojega volilnega okraja v mestu. In iz te nezmatne politične vloge se je povspel do političnega kapitana ter si pridobil narodno slavo v svoji stranki in veliko finančno premoženje. V razdobju 66 let je bil sin siromašnega človeka, točaj, salunar, pisarniški delavec, finančnik in naposled krajeven voditelj in naroden svetovalec za svojo stranko.

Murphyjevo premoženje cenijo na $250,000 do $750,000. Vsi njegovi tovariši pa se strinjajo v tem, da bo njegovo premoženje daleč za $1,000,000.

Murphy je v svojih deških letih obiskoval javne in zasebne šole, to pa le malo časa. Služiti si je moral sam vsakdanji kruh. V svoji mladosti je vodil fante v soseščini, ker je bil zelo krepke postave pa pogumnega in bojevitega temperamenta.

Ko je bil star 17 let, je organiziral takozvani Silvijanski klub, ki je bil jedro tammanitske organizacije.

Murphy je bil seve izboren žogar, in večkrat mu je bila ponudena služba poklicnega igralca. Ali vse tiste ponudbe je odklonil tér naposled sprejel službo navadnega izprevodnika na pouličnih železnici v newyorškem mestu. V tej službi je ostal toliko časa, da si je prihranil $500, kateri denar je založil v salun, kjer so se shajali krajevni politikarji. Ko je bil star 32 let, je imel že štiri salune.

Murphy je postal politični voditelj l. 1892., ko je prevzel okrožno politično vodstvo po smrti Edwarda Hagana. Odtlej se je njegova karijera naglo povzpenjala navzgor.

POLOM NEMŠKIH ŠPEKULANTOV.

Špekulacija s francoskimi franki je pognala mnoge banke v krah.

Berlin, 26. apr. — Nemški špekulantje, ki so špekulirali s francoskimi franki, so danes v velikih stiskah. Špekulantje imajo več ko eno miljardo frankov obligacij, ki jih morajo kriti 1. maja večjidel v gotovini, a kritja ni. Mnoge banke so skrahirale. Domneva se, da so Nemci izgubili približno 400 miljonov frankov, ko so pred nedavnim igrali na padec francoske valute. Na Dunaju je izguba še večja.

Havanska stavka še traja.

Kubanska vlada je izpustila kaznence iz ječ za skebsko delo.

Havana, Kuba, 26. apr. — Generalna protestna stavka v Havani še traja in mesto je popolnoma paralizirano. Okrog 30,000 delavcev, ki so zastavkali iz simpatij do pristaniških delavcev. Zadnji stavkajo že od 8. aprila, ker jim delodajalci nočejo priznati unije in povišati mezde na $4 dnevno. Splošna stavka je popolna. Časopisi ne izhajajo.

Kubanska vlada je izpustila kaznence iz zaporov in dovolila najeti 400 stavkokazov za razvažanje živil in za delo pri vodovodni napravi. Doslej še ni bilo nemirov.

Gary je odobril kandidata Coolidga.

Predsedniški stolec ima ostati v jeklarski družini, kajti Coolidge je delničar.

Hoboken, N. J. — (Fed. Press.) — Elbert H. Gary, predsednik jeklarskega trusta, je mnenja, da je najbolje, če predsedniški stolec v Beli hiši ostane v jeklarski družini. Gary je na letnem zboru delničarjev jeklarske korporacije pred nekaj dnevi odobril kandidaturo Coolidga. Coolidge ima 50 delnic jeklarskega trusta. Woodrow Wilson je imel 47 delnic tega protidelavskega trusta.

Neki delničar, ki očividno ne razume politike, je vstal in dejal, da naj Gary kandidira za predsednika Združenih držav. Gary je prezrl to opazko in pohvalil Coolidga, rekoč, da je "močan, soliden in trajen kakor skala Gibraltarja". Nato je pripomnil, da je Coolidge dober z delodajalci in delavci. Na glas se nihče smejal. Ko je Gary končal s Coolidgem, je napadel sedanje preiskave v kongresu, češ, da so "neopravičene in delajo krivico dobrim možem". Povedal pa ni, koga misli s tem, Falla, Denbyja, Daughertyja ali vse tri.

Gary je tudi rekel, da odprava 12-urnega delavnika stane korporacijo $35,000,000 prvo leto. Namignil je, da ti stroški ne bodo kriti iz ogromnih dobičkov, pač pa bodo pripisani cenam jeklarskih izdelkov in plačajo jih odjemalci. Delničarji so bili seveda zadovoljni.

Vanda Stopa izvršila samomor.

Chicago, Ill.—Priseljenka Vanda E. Stopa, ki je bila v Chicagu najmlajša odvetnica, pozneje pisateljica in sredi zadnjega tedna pa morilka, si je v petek pretrgala nit življenja v Detroitu.

Hotoma si je izbrala samomor za najlažjo pot iz zapletkov, v katere jo je spravilo ljubavno razmerje in veseljaško življenje, ki bi bilo lahko zelo sijajno.

V tistem času, ko je vsled povžitega strupa mrtvo obležalo na hotelski postelji truplo ge. Theodore Glaskow iz New Yorka (tako se je Vanda vpisala v hotelu), je Vando izpoznala porota mrliškega oglede v Chicagu krivo umora, izvršenega v torek na Henryju Manningu, ki je bil sluga na domu Smithove zakonske dvojice. Starec je očividno prejel krogle, namenjene ženi tistega moža, v katerega je bila Vanda zaljubljena in ki ga je kanila umoriti.

Drage japonske volitve.

Tokijo. — Volitve japonskih poslancev, ki se vrše 10. maja, so najdražje in najburnejše v zgodovini japonskega parlamentarizma, ki je star 34 let. V denarju bodo stale 40,000,000 jenov. Izvoljenih bo 464 poslancev, toda kandidatov je čez tisoč. Zvedenci domnevajo, da kampanja slehernega kandidata stane najmanj 50,000 jenov. (Jen je 50 centov ameriške veljave.) Najhujši boj se vrši med stranko "seijuhonto", ki je vladna stranka, in med odpadniki te stranke, ki se štejejo za nekake insurgente ali rebele.

FRANCOSKI DELAVCI UPAJO NA ZMAGO.

Kakor buržoazija tako so tudi delavci postavili eno samo listo levice.

FRANCOSKI VOLILNI ZAKON JE VELIKA SPAKA.

Pariz, 26. apr. — Francoski proletariat se je nekaj naučil od zadnjih volitev. Organiziral je enotno fronto za prihodnje volitve, ki se vrše 11. maja. Delavci torej upajo, da osvoje veliko število mandatov, ako ne večine, in vpropastijo Poincareja ter njegovo reakcionarno vlado.

Francoski volilni zakon je čudna spaka, ki spaja sistem navadne večine in sistem proporca. Stranka, oziroma kandidatna lista, ki dobi večino glasov, je nagradena z dvojno premijo. Zakon je bil delo starega Clemenceauja, ki se je bal zmage socialistov in skoval novo volilno reformo z namenom, da prevari in izigra delavce. To se mu je posrečilo l. 1919. Takrat so vse buržoazne stranke naredile koalicijo z imenom "bloc national" in postavile eno samo listo kandidatov, dočim so stranke levice imele več listin. Nacionalistični blok je dobil večino glasov in pobral še enkrat toliko mandatov kot je bil opravičen po proporčnem sistemu.

Stranke levice so zdaj storile isto: naredile so koalicijo in postavile eno samo kandidatno listo. Na ta način ne bodo več glasovi pocepljeni in kjerkoli dobi lista levice večino glasov, pobere vse mandate v dotičnem okrožju.

Nepristranski opazovalci prerokujejo, da levica dobi 150 mandatov.

Svoboda tiska v Italiji.

Poročevalec londonskega delavskega lista izgnan iz Italije.

Rim. — (Fed. Press.) — Mussolini je ukazal deportirati korespondenta londonskega "Daily Heralda", glasila angleške delavske stranke. Edino pojasnilo, ki ga je dal Mussolini, je, da "njegova poročila iz Rima so proti interesom Italije". Poročevalec, ki se piše Giglio, ni smel stopiti v zvezo z angleškim poslaništvom v Rimu, niti se ni smel vrniti na svoj dom, da bi bil uravnal svoje zadeve pred odhodom. Toliko, da se je smel posloviti od žene in otroka na policijski postaji.

Mussolini je zagrozil, da bo deportiran vsak član angleške delavske stranke, ki pride v Italijo na vabilo italijanskih socialistov, pa če tudi poslanec v angleškem parlamentu.

KONGRES SE RAZIDE V MESECU JUNIJU.

Washington, D. C. — Administracijski voditelji v kongresu so zagotovili predsedniku Coolidgu, da bosta obe kongresni zbornici odgodeni okoli 1. junija.

Tisti, ki so konferirali s predsednikom o postavodajnem položaju, so bili naslednji zastopniki: Senator Lodge iz države Massachusetts, ki je večinski voditelj v senatu; predsednik poslanske zbornice Gillett in poslanci Longworth, Snell in Madden iz Illinoisa.

PERSHING NE MARA BITI PODPREDSEDNIŠKI KANDIDAT.

Washington, D. C. — Ko je neki časnikarski poročevalec vprašal generala Johna J. Pershinga, kako misli o govoricah, ki pravijo, da mu bo ponudena kandidatura za zveznega podpredsednika, je dobil naslednji odgovor:

"Vsako poročilo, ki pravi, da bi bil jaz rad kandidat za zveznega podpredsednika, je bilo izdano brez moje vednosti," je rekel general. "Jaz nisem kandidat, in če bi mi bila tudi ponudena takšna kandidatura, bi jo odklonil."

Ameriško-japonske vojne ne bo, pravi Trockij.

Sovjetski voditelj je mnenja, da Amerika nima prav, ker smatra Japonce za inferijorne.

Moskva, 26. apr. — Leon Trockij ne pričakuje vojne med Japonsko in Ameriko radi izključenja japonskih naselnikov. Trockij je bil vprašan, če misli, da li je vojna mogoča.

"Ne, veliko pa zavisi od pritiskanja z obeh strani proti imperialističnim tendencam," je odgovoril. "Japonsko ljudstvo ima v Rusiji trdno in nesebično zagovornico, kar se tiče nesramne politike, ki hoče narediti iz Japoncev inferijorno (nižje, manjvredno) pleme. S tem pa še ni rečeno, da mi odobravamo japonsko imperialistično politiko. Japonski vladajoči razred je tudi nesramen v izkoriščanju in tlačenju drugih azijatskih ljudstev."

Priseljevanje je ekonomsko vprašanje.

Japonski delavski voditelj pravi, da ameriški in japonski delavci bi hitro in pravično rešili to vprašanje.

Seattle, Wash. — (Fed. Press.) — "Delavci Japonske in Amerike bi lahko rešili japonski priseljniški problem v Združenih državah brez vsakega spora in grožnj z vojno," je dejal Bunzi Suzuki, predsednik Japonske delavske federacije, v intervjuvu, ki so ga objavili tukajšnji japonski listi.

Suzuki opozarja, da je ameriški izključitveni zakon naperjen predvsem proti japonskim delavcem, ki si morajo iskati kruha v tujini; japonski kapitalisti ne bodo prizadeti, kajti kapital ima odprta vrata v vse dežele. Iz tega razloga je imigracijski problem v glavnem ekonomski. "Ako delavci iz naše dežele res izpodkopavajo postojanke organiziranih delavcev v Ameriki, tedaj je naša organizacija pripravljena izravnati stvar. Zdi se mi, da je pritoževanje z ameriške strani opravičeno," je rekel Suzuki.

Suzuki pravi dalje, da je japonska vlada iz istih ekonomskih vzrokov prepovedala naseljevanje kitajskih kulijev na Japonskem in japonske delavske organizacije so odobrile ta korak vlade.

Del Einsteinove teorije potrjen.

Chicago, Ill. — Tretji učinek v splošni teoriji o odnosnosti, ki jo uči znameniti matematik Einstein, potrjujejo rezultati, ki jih je dosegel dr. Charles E. St. John v zadnjih par mesecih svojega dela na observatoriju Mouht Wilson v Pasadeni, Cal.

Dr. St. John je dognal, da utrpe solnčne šarne črte težnostno premaknitev do stopnje, ki jo je določil Einstein sam.

"Ta tretji učinek ali težnostna premaknitev solnčnih šarnih črt je bil torišče učenjaškega zanimanja, zakaj, med matematičnimi fiziki ni bilo popolnega soglasja v tem oziru. Einstein pravi, da se teorija obdrži s tisto premaknitvijo, a pade pa brez nje," je rekel učeni dr. St. John. "Ti najzadnji rezultati, ki sem jih dosegel na observatoriju Mount Wilson, dokazujejo, da ni premaknitev tolikšna, kakor jo je preračunal Einstein. Eddington meni, da je premaknitev Fraunhoferjevih črt potreben in bistven pogoj za sprejem tiste teorije, dočim izvaja Joseph Larmor, da bi morala biti po odnosnosti premaknitev za polovino manjša, kakor pa jo je preračunal Einstein."

Mrzla spomlad v Avstriji.

Dunaj. — Letošnja spomlad v Avstriji je nenavadno pozna in mrzla. Približna temperatura je 14 stopinj pod normalno povprečnostjo v tem času. Kmetje bodo letos sejali in sadili šest tednov kasneje kot ponavadi. O velikonočnih praznikih so se ljudje še zabavali z zimskim sportom in se drsali po ledu.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 31-24) poleg vašega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

GROZOTE BODOČIH VOJN.

Pri nekaterih listih je prišlo v navado, da ozmerjajo vsakega človeka, ki agitira za trajen mir na svetu, z nevarnim pacifistom, ki komaj čaka, da tuj sovražnik udere v deželo, kateremu se ponižno podvrže ne glede na posledice. Prikazevanje apostoljev in prepovednikov splošnega miru v taki luči je nepošteno in nemoralno in za njim se skrivajo sebični in umazani nameni.

Zadnja vojna je pokazala, da vojna ni zabava, ampak je to, kar je rekel general Sherman, ko je dejal, da je vojna pekel.

Ko so delali pred izbruhom svetovne vojne poizkuse s strupenimi plini, so militaristi tolažili svet, da strupeni plini ne bodo zadeli nikogar drugega kot vojake na fronti in da ne bodo drugega povzročili, kot da vojake omamijo, da postanejo nezmožni za nadaljno bojevanje. Zadnja vojna nas je podučila, da so vprav strupeni plini povzročili strašno trpljenje. Vojaki, ki so udihovali strupeni plin na fronti, so po končani vojni bolehali in počasi hirali, dokler jih ni rešila smrt trpljenja.

Znanost pa zdaj še nekaj hujšega pripravlja za bodočo vojno. Britski znanstvenik H. Grindell Matthews je odkril, da vijoličasti žarki umore rastline, miši, ustavijo magnete in tudi užigajo. Pri svojih poizkusih se je poslužil strojev, ki niso imeli veliko moči. Znanstvenik je prepričan, ako bi imel dosti moči, da lahko prekucne letala visoko gori v zraku, da zletijo na tla. Razstreli lahko municijo, ki se nahaja lepo zložena v shrambah. Ustavi lahko avtomobile in jih tako pohabi, da ne morejo nikamor. Topove lahko napravi nerabne. Ubije lahko cele vojaške zbore iz daljave.

Znanstvenik pač meni, da vojna zaradi tega ne bo nič bolj strašna, ker se žarki lahko porabijo samo le proti vojakom.

Take izjave so bile dozdaj napravljene o vsakem orožju. Bomb iz letal niso metali samo na vojake, ampak bombe so ubile vsakega, ki je stal v njih obližju, kadar so eksplodirale. Topove krogle niso ubijale le vojakov, ampak so morile tudi med civilisti. S strupenimi plini je bilo tudi tako. Plin ni delal razlike med vojaki in civilisti.

Pred vojno se marsikaj obljubi, v vojni pa radi pozabijo na obljube. Vojna je brutalna. Vojne se ne vodijo za zabavo, ampak zato, da se uničujeta imetek in življenja sovražnika. Dokler ne pride do vojne, je mogoče govoriti pametno, kadar zdivja vojna furija, je pa vsaka pametna beseda zastonj. Kaj je torej boljše pridigati pamet, preden izbruhne vojna, ali šele po izbruhu vojne. Predsednik Wilson se je prvi dve leti po izbruhu svetovne vojne pošteno trudil, da pripravi vojskujoče sile, da sklenejo mir. Njegove besede so bile bob ob steno, bilo je kakor da pridiga norcem. Končno so bile še Združene države zapletene v vojno.

Iz tega sledi, da je treba pred izbruhom vojne delati za ohranitev miru.

Znanstveniki odkrivajo vedno strašnejša morilna in uničevalna sredstva. Ubijanje in uničevanje z vijoličastimi žarki je mogoče začetek še drugega strašnejšega in silnejšega sredstva. Komaj je eno morilno in uničevalno sredstvo iznajdeno, prihajajo znanstveniki že z drugimi iznajdbami, ki pomnože še bolj grozote bodoče vojne.

Vpričo takih razmer je na mestu, da se prične agitacija po vsem civiliziranem svetu za odpravo vojn. Ako se omeji agitacija samo na eno deželo, tedaj ne more prinesti dobrega uspeha. Lahko je ljudstvo v eni deželi miroljubno in proti vojni, ampak to ni uspeh za odpravo vojn, dokler se tudi v drugih ne izrečejo, da je treba spore narodov predložiti mednarodnemu tribunalu ali pa mednarodni zbornici za reševanje mednarodnih sporov, da jih reši.

Ako je bilo v vseh civiliziranih državah mogoče uvesti, da mora človek iskati zadoščenje za storjeno krivico na sodišču, zakaj bi se ne moglo to tudi uvesti za vse civilizirane narode.

Dasiravno imamo danes debele knjige spisanih postav, kljub temu pa še zdaj na svetu velja, da vlada pravo močnejšega. Ako bi ne bilo tako, bi bile vojne že odpravljene in ljudje bi govorili o njih kot o stvareh, ki so pozabljene in ki ne spadajo v moderno človeško družbo.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Johnston City, Ill. — Pred nekoliko dana sam nešto pisao u korist sjedinjenja hrvatskih i slovenskih dobrotvornih organizacija, sad oću, da još malo napišem o istoj stvari, najme o financijelnom pitanju. Uzmimo na primjer N. H. Z. i S. N. P. J. Ove dvije organizacije danas posjeduju između dva milijuna i četvrt do dva i pol milijuna dolara, što znači jednu ogromnu svotu. Za druge organizacije, kojih se moj prvi dopis ticao, neznam, kako obstoje financijelno. Imovina ovih organizacija jest uložena u više banki po pojedinim državama Amerike. Mi neznamo, dali su ove banke, koje drže našu imovinu naši prijatelji ili neprijatelji, ali još niesam vidio bankira u privatnom poslu, da bi bio prijatelj radnog naroda. Stoga gledišta ja mislim, da bi naše organizacije mnogo bolje napredovale, kad bi u sjedinjenju organizirale same svoju banku. Jerbo uzmimo samo dvije gore naspomenutih zajednica kapital od dva milijuna i pol dolara. S tom svotom je malo banki u Americi. Dalje moramo uzeti u obzir i druge zajednice i pojedina društva.

Na svoje imanje članovi ovih zajednica ne dobivamo više nego tri po sto kamata, na drugu stranu pak plaćamo na posudbu sedam po sto. Neznam, kako je po drugim državama, ali ovdje v Illinoisu imade najviše naših ljudi, koji posjeduju svoje domove. Domovi su kupljeni na isplatu kroz banke. Za sav dug plaćamo 7% kamata. Zar ne bi dakle bilo bolje i pametnije, kad bi naša potporna društva i zajednice posjedovale banku i posuđjevale članovima novac, a u isto vrijeme i primale uloške naših ljudi. Koliko bi to pomoglo naše organizacije. Mogli bi uposliti priličan broj naših ljudi, a u isto vrijeme uskratiti veliki dobitek bankirima, koji su nam neprijatelji na svakem putu.

Siguran jesam, da će se koji god neprijatelj sjedinjenja smijati mom dopisu, ali sam i siguran, da imade 90% članova u svima organizacijama, koji bi ovo drage volje poprimili. Neka se dade članstvu na glasovanje i siguran sam, da će glasovati 90% za sjedinjenje.

Sa gore navedenom akcijom bi Hrvati i Slovenci pokazali drugim narodima, da smo vrijedni spoštovanja. Udruženje u istinu košta novaca, ali kad bi mi bili toliko svijestni pred 30 godina, kako smo danas, ovo sve bi bilo savršeno u početku našeg rada. Ali stara je poslovica, da čovjek mora prije hodati po četirima, onda tekar po dvima. Narod najprije počeo živiti po plemenu, poslije po narodnosti, a danas se ide za medjunarodni život. Danas je radništvo toliko dozrijelo, da pociepanost pretvori u jednu ogromnu organizaciju, koja tekar će biti čast i dika našem narodu. Danas se ne ide samo, da se pojačamo na društvenom polju nego da se pojačamo na gospodarskom i političkom polju. — **Tony Shragal.**

Cardiff Mine, Utah. — Zadnjič je plaz snega ustavil obrat rudnika in poslal nekaj ljudi na počitnice. Sedaj je boljše, kajti spet jih je par dobilo delo. Dobili so druge konjičke, da morajo voziti. A snežni manevri so spet začeli. Ne vem, kako da vremenske bogove tako zelo veseli sipati sneg na revno gorsko skalovje.

Meni pa vse to čisto nič ne škoduje, ker ne bojim se snega ne zime. Od kraja sem še vajen obojega, kjer sem bival pod kostanjem in trivoglati kolibi našega modela. Takrat sem bil še svoboden na dolgo in široko, posebno v soboto, ko sem odložil delo. Podal sem se doli, da slišim, kako kroka krokar, po katerem mi je še danes dolgčas. Mu bom pa poslal par copakov, za kar bo zadovoljen in bo še krokal na vse grlo, da bo morda segel glas njegovega krokanja celo sem preko velike luže in bom tudi jaz slišal krokanje.

Bil je lep, rejen, ker mu ni bilo nikdar treba lopate prijeti v roke, kakor meni, kajti gospod je bil in živel je po gosposko. Nestrpnežu sicer ni bilo prav, da se gospod tako lepo razvija, zato pa je rekel, da bi za vsakega, ki vzdržuje krokarja, bilo boljše, če bi za tisti denar kupil pujska spomladi in ga redil, da bi pozimi priredil iz njega debelo svinjo, ki bi mu dala masti in krvavic, krač in klobas ter ščetin za omelo.

Ker gospod precej dobi, ima pa dovolj, da mu kuharica redi svinje, ali pa jih celo ni treba rediti, ker dobi vsega dovolj. Tako je pač prav, da zanesemo kolikor mogoče mnogo dobrega gospodu in ne poslušamo tistih sitnežev, ki pravijo, da bi gospodom ne dali ničesar.

Skušal sem polniti popovo vrečo, pa vse zastonj, ker vreča nima dna. Sline so se cedile za vsem, kar je zginilo v vreči brez dna, zato pa je prenehala volja še dalje polniti gospodov žakelj.

— Poklicali so me na sodnijo, ker sem izpod kostanja, radi čisto neznatne stvarce. Težko mi je bilo iti pred gospodo, pa kaj sem hotel. Stopati sem moram z žandarjem, ki je imel zato službo, da je vodil take ljudi k sodišču kot sem bil jaz, da se nise zgubili v svoji zmedenosti. Sree je bilo, urz pa je odbila, ko je poklical sodnik in me vprašal, če je tisto resnica. "Vse je res" sem povedal učenemu možu. "Vse sem jaz naredil." Videl je, da se nočem lagati, pa je zapisal, da sem izpod kostanja doma. Rekel mi je:

"Mal si še, cigane. Zato ti pa odpustim; ker si še premlad ti odpustim vse!" — Ko boš velik, ti bomo pa že dali zastopiti, si je najbrž mislil. Podučil me je pa vseeno, naj se varujem, da ne pridem več na sodnijo.

"Mahe, gošpodine, nikoli več ne pridem!" sem rekel. "Žbogom, gošpodine šodnik!" Že sem naredil par korakov, da odidem, pa me ustavi sodnik z pripombo, da mi je nekaj pozabil povedati. Reče mi:

"Tu, mali cigane, imam pismo od vašega župnika gospoda Jakoba. Pišejo mi, da dobivaš cajtenge iz obljubljene dežele, ki niso katoliške, da nisi nič prida, ker bereš pohujšljive časopise. Naroča mi, naj ti prisolim 24 ur ali pa več.

Tudi to sem mu povedal, da je res, pa sodnik ni bil nič hud zato, še rekel je, da mu to nič ne gre mar, če berem slabe ali dobre reči. Samo da berem, pa je dobro zame, ker bom potem kaj več znal. Pa še to mi je rekel učeni sodnik: "Ko prideš domov, povej vašemu fajmoštru, da je velik osel. Pa naj si še on naroči tiste pohujšljive cajtenge, da bo bolj pameten."

—Izvedel sem, da ima fajmoštrova kuharica raztrgane copate ter rabi nove. Zato bi verniki zelo ustregli fajmoštru, če bi mu poslali za nove copate njegovi kuharici. Navadili so ga na denar, zato naj ga mu sedaj pošiljajo, za kar bodo dobili pedo po smrti. — **Frank Kroll.**

Chisholm, Minn. V političnem loncu Združenih držav se kuha in vre. Veliki meščanski časopisi poročajo med primarnimi volitvami le o republikanskih in demokratskih zmagah, a vendar ne tako z veseljem kot so pred leti, ker slutijo, da se farmarji in delavci zedinjajo čedalje bolj. Čudijo se, zakaj pride tako malo volilcev na volišče ob primarnih volitvah, kajti zavedajo se, da prihaja zmaga njim nasprotnem taboru. Tiste zmage se bojijo, ker jim je trn v peti, o tretji stranki, ki prihaja čedalje bliže, pa ne črhnejo besede. Domišljujejo si, da bodo preprečili glasove njim nasprotnem taboru, kar se pa tiče kandidatov za primarne volitve, leži največ na strankinih konvencijah. Če stranka postavi samo enega kandidata za en urad, ni treba primarnih volitev, ako pa sta dva kandidata za en urad, potem morata oba na primarne volitve, da ljudstvo določi enega izmed njiju.

Ko greš k primarnim volitvam, te uradnik vpraša, katere stranke si in nato ti izroči volilni listek. Za kandidate druge stranke ne moreš voliti kot tiste, ki so na glasovnici. Po mojem mnenju ta sistem ni pravičen, ker volilec ne more zbirati kandidatov nič več kakor jih ima na listku, in to samo od ene stranke. Bolje bi bilo, da bi bili kandidatje na primarnih volitvah od vseh strank na enem volilnem listku, pa magari če jih je od vsake za en urad deset. Potem bi ljudstvo šele lahko odločilo, kdo naj bo kandidat pri pravih volitvah. Da se sistem spremeni, ki ga imamo sedaj, najsibo volilni ali kakršenkoli, leži pa na farmarjih in delavcih. Če se oni trdno politično organizirajo in postavijo kandidate izmed sebe, ter glasujejo zanje, bodo gotovo tudi izvoljeni, zakaj med skupnim prebivalstvom, farmarji in delavci tvorijo pretežno večino. Potem ni treba več drugega kot edinosti, v kateri je tudi naša zmaga in odprava sedanjega sistema.

Volitve se bližajo z naglico, zato bi bilo potrebno, da se tudi farmarji in delavci nanje pripravljamo, da smo pripravljeni, ko pride odločilni dan. Za katere kandidate bomo volili, nam še ni znano, a znano nam je, da voditelji farmarjev in delavcev se dobro pripravljajo in združujejo. Če se zedinijo, bodo tudi postavili svoje kandidate in nam jih priporočili v izvolitev. Ako bomo izvolili take kandidate bodo potem tudi delali v našem interesu.

Farmar in delavec, volita za kandidate, ki so iz vajinega razreda. Če bodo izvoljeni bodo gotovo delovali za vajine koristi. — **Joseph Ule.**

Davki v S. H. S.

Neki izseljenec se je obrnil do Izseljeniškega Poslanca z nekaterimi vprašanji, ki utegnejo biti zanimiva tudi za druge izseljence, in zato priobčujemo odgovor, ki ga je dobil.

Vprašanja se glase:

1. Ali se more dolg, ki je bil narejen tukaj, iztirjati v domovini?

2. Če se vrne človek odtod v domovino z gotovo vsoto prihranjenega denarja, koliko plača državi od tega davka v odstotkih?

3. Koliko se plača državi davka od jutra zemlje, od hiše in od živine po glavi?

4. Koliko se plača voznine na železnicah po kilometru?

5. Ali imajo v slučaju delitve dveh bratov, od katerih ima eden 5 otrok, drugi je pa neoženjen, vsi člani družine pravico na enak del, ali le bratje, kakor je bilo pod Avstrijo?

6. Ali velja pri nas kaj prvi ameriški državljanski papir v slučaju vrnitve v Ameriko?

Odgovor je sledeči:

V Združenih državah narejen dolg se more le tedaj sodno iztirjati, če se dolžnik vrne v S. H. S. in je naš državljan. V tem slučaju mora verovnik vložiti tožbo pri sodišču, v katerega področju živi dolžnik. Sodb ameriških sodišč naše sodnije za sedaj ne izvršujejo. Toda v kratkem se bodo med našo kraljevino in Združenimi državami izvršila pogajanja o pogodbi, po kateri jih bodo lahko izvrševale.

Na druga vprašanja je dal Delegat finančnega ministrstva v Zagrebu odgovor, ki velja le za področje Hrvatske in Slavonije, ker so v drugih pokrajinah drugačni davki, in bi bil prosilec pravzaprav moral navesti, v kateri pokrajini leži njegova posest.

1. Na obresti vloženega denarja obrestni davek 10 odst. od letnega obrestnega dohodka. Na ta davek se plačuje še 35 odst. splošna dohodninska in 60 odst. vojna doklada, na davek in obe dokladi pa invalidski davek, ki raste progresivno napram temelju, in najvišji ključ iznaša 20 odst. od temelja. Naposled se plača na davek in doklade še 30 odst. izredna doklada.

2. Na zemljišče se plača zemljarina, ki iznaša 20 odst. katastralnega čistega dohodka; katastralni čisti dohodek je pa odvisen od kulture zemljišča, od kraja, kjer leži zemlja, in od razreda, v katerega je uvrščena. Zato se ne more natančno določiti višina samega davka od jutra, giblje se izmed ene pare in 32 dinarjev na leto.

3. Na hišo, če jo lastnik sam uživa, se plačuje razredni hišni davek, ki se ravna po številu stanovanjskih prostorov in kategoriji, v katero spada dotično mesto; zato se tudi tukaj ne more natančno reši, koliko iznaša davek na eno hišo. Na razredni hišni davek se plača 40 odst. splošna dohodninska in eventualno 60 odst. vojna doklada, na davek in obe dokladi pa invalidski davek in 30 odst. izredni davek.

4. Naposled, če presega skupni dohodek kakšnega davkoplačevalca — torej od obresti, zemljišča, hiše, obrti itd., 2500 dinarjev na leto, se plača dohodnina, katere ključ je progresiven napram višini dohodka, tako da iznaša od 2500 dinarjev 58 dinarjev in raste do 6 odst. skupnega dohodka. Na razpisano dohodnino se plača posebna doklada, ki iznaša po višini dohodka 15 do 120 odst. temeljnega davka.

5. Če ima davkoplačevalec imovino, katere vrednost presega 5000 dinarjev, plača še davek od imovine, ki na 5000 dinarjev iznaša 2.50 in raste progresivno do 0.6 odst. Na ta davek se predpisuje posebna doklada, ki iznaša po višini vrednosti 15 do 120 odst. temeljnega davka.

6. Na dohodnino in davčno imovino z dokladami se predpisuje invalidski davek in 30 odst. izredna doklada.

7. Na temeljne davke predpisujejo občine in mesta svoje posebne naklade po svojih potrebah. Od živine se ne plačuje državni davek, ampak občinski.

IV. Za vožnjo na železnicah se plačuje 30 par od kilometra in dodatno 15 odst.; na primer: za 100 kilometrov 30 dinarjev in 15 odst. 34 dinarjev in 50 par.

V. V slučaju delitve se deli po vejah (ne pa po številu članov) kakor je bilo tudi prej.

VI. Prvi papir ne daje nikakršne prednosti. Če se želi prosilec vrniti v domovino le za šest mesecev, je najbolje, da potuje v mesecih novembru, decembru ali januarju in da se vrne ob koncu ameriškega naseljeniškega leta . . . kadar je naša kvota še izčrpana, pa pred 30. junijem, tako da ne obremeni naše kvote. V tem slučaju je najbolj varen, da ne bo imel sitnosti s potnim listom in sploh z vrnitvijo.

500,000 zamorcev je bilo svobodnih pred L. 1865.

V Washingtonu obstoji zveza za preučavanje življenja in zgodovine zamorcev, katere department pod vodstvom C. G. Woodsona se je odločil sestaviti statistično poročilo o zamorcih, njih suženjstvu in družabnih odnošajih z belopoltnimi. Smoter tega naj bi bil olajšati nadaljno raziskovanje te zanemarjene skupine človeškega rodu. Največ teh ljudi je bilo pozabljenih, kajti mnogo dobrih poznavalcev zgodovine je presenečenih, ko izvedo, da je bilo pol miljona, skoraj eno sedmino vseh zamorcev v Združenih državah, svobodnih že pred letom 1865. To pomeni, da se zgodovinarji ne ukvarjajo s tem plemenom. Težko je verjeti, da je bilo celo 4500 zamorcev samih lastnikov sužnjev še leta 1830, ki so posedovali velike nasade na jugu.

Poročilo pravi:

Številni zapisniki pokazujejo, da je največ zamorskih lastnikov sužnjev bilo več iz človekoljubnosti. V mnogo slučajih je mož odkupil ženo sužnjo ali pa obratno. Sužnjev, ki so delali v posesti zamorcev na plantažah je bilo primeroma malo z onimi, ki so jih lastovali belopoltniki. Sužnji zamorca so bili često otroci svobodnega očeta, ki jih je kupil z ženo vred. Če ni osvobodil matere, kakor ni storilo mnogo zamorskih soprogov, so bili njegovi lastni otroci rojeni kot sužnji.

Nekateri zamorski soprogi se niso kar nič brigali, da bi osvobodili svoje žene takoj po odkupitvi. Navadno so svoje žene dali na poizkušnjo za par mesecev in če so med tistim časom spoznali, da žene niso sposobne za svobodo, so jih prodali dalje, a vedno le zamorskim sužnjedržcem. Nek zamorski čevljar v Charlestonu, S. C., je na primer kupil svojo ženo za $700, ampak ko je uvidel, da mu ne more ugajati, jo je po par mesecih prodal dalje za $750 in s kupčijo pridobil $50.

Dr. C.-G. Woodson je osebno poznal moža iz okraja Cumberlanda v Virginiji, katerega mater je kupil njegov oče, ki je prvo odkupil samega sebe. Mlada žena pa se je zaljubila v drugega sužnja, kateremu je dala osvoboditvene papirje svojega moža, da sta skupaj pobegnila v svobodno zemljo na sever. Ko so uradniki izvedeli za utek zamorke s sužnjem, so prijeli njenega moža in ga zasužnjili mesto onega, ki je utekel z njegovo ženo. Mož je z veliko težavo in tožbami dobil svobodo šele potem, ko je plačal za svojega pravdnika $500, katero vsoto pa je izkupil s prodajo svoje žene, ki jo je dobil nazaj.

Nekateri zamorci so tudi kupovali svoje rojake, da so jim dali priliko odslužiti kupnino po primerno ugodnih pogodbah z delom. Tako je na primer baptistovski župnik zamorec John Barry Meachum lastoval 1836. leta dvajset sužnjev, ki so delali pri njem, da odslužijo kupnino, ki jo je plačal zanje. Ko so rojaki zamorca Samuela Gibsona odslužili kupnino, ki jo je zanje plačal leta 1844, jih je mož peljal šest v Cincinati, Ohio, kjer jim je kupil zemljo in jim podelil popolno svobodo.

Vsi zamorski sužnjedržci so živeli na jugu, ker na severu vsaj v veliki meri ni bilo suženjstva. Bili so pa tudi taki, ki so kupovali svoje zamorske rojake iz popolnoma sebičnega namena, da so skušali konkurirati z belopoltnimi plantažniki. Največ jih je živelo v Louisiani, Južni Karolini, Marylandu in Virginiji, kjer je bila sploh večina lastnikov sužnjev.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Proslava prvega maja.

Chicago. — Delavske organizacije v Chicagu, zlasti one v zapadnem delu mesta, proslavijo mednarodni praznik 1. maja zvečer ob skupnih z velikim javnim shodom v Douglas Park auditoriumu, Ogden Ave. in 5b. Kedzie Ave. Shod priredi krajevna socialistična stranka. Glavni govornik bo George R. Kirkpatrick, znani socialistični pisatelj in predavatelj. Vstopnina je prosta.

Prvi maj v Italiji.

Milan, Italija. — Majski manifest socialistične stranke v Italiji svari delavce, naj se ogibljejo vsakih spopadov s fašisti pri majskih manifestacijah. "Sila rodi silo in delavci morajo biti zvesti odejalom civilizacije, katere so zavrgli fašisti in vladajoči razredi sploh", se glasi manifest.

Tapetarji v Friscu izprti.

San Francisco, Cal. — Tapetarska industrija v San Franciscu je prešla v "open shop" in člani unije tapetarjev so izprti, ker zahtevajo zaprto delavnico. Organizirani tapetarji se nočejo podati in izjavljajo, da bodo vodili boj do skrajnosti.

Delavci v Angliji zahtevajo svobodo za Mooneya.

San Francisco, Cal.—Mooneyev obrambni odbor je prejel kopijo resolucije od sveta strokovnih unij v Londonu na Angleškem s sledečo vsebino:

"Svet strokovnih unij v Londonu smatra nadaljujoč zapor Toma Mooneya za neopravičen, kar povzroča protiameriški duh med delavci v Angliji. Zato apeliramo na governerja Kalifornije, naj izpusti iz ječe tega jetnika in s tem pripomore do popolne harmonije med ljudstvoma Velike Britanije in Združenih držav."

Neodvisni kandidat- je tretje stranke.

Chicago, Ill. — Kakor je izjavil Newton Jenkins, ki se je pogoval za republikansko senatorsko nominacijo, bo kmečko-delavska stranka imela lastne kandidate za zveznega senatorja, governerja, državnega pravdnika in druge uradnike v Illinoisu na volitvah v mesecu novembru.

Progresivci so postali dne 8. aprila na primarnih volitvah faktor v illinoiški politiki. S porazom senatorja Medilla McCormicka je zlomljen hrbet najbrezobzirnejše in najbolj nazadnjaške politične mašine, ki je še kdaj imela kontrolo nad illinoiško politiko. Zlomljen je hrbet McCormick Brundage-Galpinovi mašini. Jenkins je dobil 125,000 glasov na republikanskih primarnih volitvah, nominirana sta dva progresivna kongresnika.

"Progresivci ostanejo v Illinoisu," je rekel Jenkins. "Organizacijsko delo se bo nadaljevalo. Organizacije bodo ustanovljene vsepovsod po državi in v vsakem čikaškem volilnem okraju. Delo v mesecu novembru bo dovršilo nekaj, ki smo se je lotili tako dobro. Ustvarili smo v aprilu izpraznjena mesta, a v mesecu novembru bomo postavili svoje ljudi na ista izpraznjena mesta."

Američan zapleten v revolto v Mehiki.

Laredo, Texas. — William J. Woodward, ameriški rudniški inženir, je bil aretiran in vržen v ječo v Oaxaci, Mehika. Obtožen je, da je bil zapleten v bivšo de la Huertovo vstajo. Woodward priznava, da je naredil pogodbo za dobavo orožja z vstaši, toda to je bil business.

Francoski frank zopet pada.

Pariz, 26. apr. — Frank zopet leze navzdol. V četrtek je bilo že 34.40 frankov za dolar, danes jih je pa 16.

Komunisti v Nemčiji razbili Goldmannin shod.

Berlin, 26. apr. — Več sto komunistov je v četrtek zvečer razbilo shod, katerega sta sklicala Emma Goldmann, znana ameriška anarhistka in njen neločljivi tovariš Aleksander Berkmann proti sovjetski Rusiji. Nemška vlada je Emmi prepovedala politične aktivnosti, ko ji je dovolila bivanje v Berlinu, toda Goldmannca je kljub temu aktivna.

Brookhart in Wheeler odgovorila Daughertyju.

Washington, D. C. — V odgovoru na obdolžitve od strani pravosodnega raztajnika Daughertyja, češ, da je ruski sovjetski vpliv odgovoren za preiskavo pravosodnega departmenta, sta senatorja Wheeler in Brookhart rekla, da je Daugherty zanemarjal svoje dolžnosti kot glavni pravni uradnik v deželi, če je obstojala taka nevarnost, kakor jo je opisal, v Združenih državah.

"Če ima Daugherty dokaze za boljševiške aktivnosti v tej deželi, potem bi jih moral predložiti preiskovalnemu odseku," je rekel Wheeler. "Tudi bi moral obtožiti vsako osebo, zapleteno v tisto zaroto. Ker pa tega ni storil, je znamenje za to, da nima nikakšnih informacij o tem, ali pa je zelo močno zanemarjal svoje službene dolžnosti. Gledal je le na to, kako bi mene potlačil v blato. Čudno se mi zdi, zakaj ni tega poizkušal tudi proti drugim," je rekel senator Wheeler.

Brookhart je dejal: "Ali je Daugherty izbleknil le prazne in puhle besede, ali pa je zanemarjal svoje službene dolžnosti kot pravosodni tajnik Združenih držav. Javnost se more odločiti za to ali ono."

Strah pred LaFollettom.

Washington, D. C. — Senator La Follette iz Wilsonsina, ki je voditelj progresivne skupine in ki je bil nekaj tednov bolan za pljučnico, je okreval in se sedaj pripravlja na povratek v senat.

Njegovi prijatelji napovedujejo, da bo wisconsinski senator zmešal štreno voditeljem, ki nameravajo odgoditi kongres začetkom meseca junija, če ne bodo zakonske osnove kmetom v odpomoč in važne železniške odredbe vzakonjene dotlej.

Na kapitol je prišel glas, da ni La Follette posebno zadovoljen z delom, kar ga je naredil doslej zvezni kongres, in po njegovem mnenju morajo biti vzakonjene pred kongresno odgoditvijo mnoge zelo važne določbe, ki jih misli kongres potisniti zasedaj na stran.

Administracijske sile se zelo zanimajo za La Follettov povratek v senat. Te kar naravnost priznavajo, da jim utegne La Follette zmešati štreno ter prekrižati vse račune.

La Follette nima morda toliko glasov za sabo, da bi mogel preprečiti kongresno odgoditev, ali lahko pa se posluži opozicijonalne taktike v tolikšni meri, da bo moral senat ostati na zasedanju.

Največ strahu pa zbuja med republikanci dejstvo, da se utegne La Follette postaviti novi politični stranki na čelo ter preprečiti izvolitev predsednika Coolidga.

Poziv socialistične stranke.

Cenjeni tovariši: V smislu 2. točke v 7. členu narodne socijalistične ustave sklicuje narodni izvrševalni odsek socijalistične stranke narodno konvencijo za l. 1924. v Cleveland, O., v hotelu Winton. Pričetek je ob desetih dopoldne dne 6. julija.

Narodna konvencija bo sestojala iz 200 delegatov, porazdeljenih med države. Iz vsake države pride po en delegat, a ostali del pa v razmerju povprečnih narodnih prispevkov, ki so jih plačale takšne države v teku prejšnjega leta. Izvoljeni bodo po članskem splošnem glasovanju.

Narodna konvencija bo imela moč nominirati kandidata za predsednika in podpredsednika, sprejeti narodno platformo in izvršiti take druge posle, ki se ji bodo zdeli potrebni in primerni.

Državnim tajnikom je naročeno, naj odrede volitev za delegate v smislu že znanega odmerka. Izvolitev konvenčnih delegatov naj bo, če le mogoče, izvedena najkasneje trideset dni pred konvencijo, in državni tajniki naj vpošljejo eksekutivni tajnici seznam izvoljenih delegatov takoj po volitvi. — Z bratskim pozdravom Evgen V. Debs, narodni predsednik; Bertha Hale White, narodna eksekutivna tajnica.

Povest "Jimmie Higgins" je zrcalo duše ameriškega proletariata ob času velike vojne. Dobi se pri Knjižovni matici S. N. P. J.

Faraon Tut je imel enega boga in eno ženo.

Na svojem povratku v Ameriko je raziskovalec Carter izjavil, da bo imel 24 predavanj po različnih mestih Unije o svojih odkritjih. Povedal je tudi, da je na ogromnem afriškem kontinentu izgubljeno človeško pleme, ki ima še vedno običaje in navade starih Egipčanov v času, ko je živel faraon Tutenkamen. To pleme, da bodo poiskali v bližnji bodočnosti. Carter je rekel:

"Po mojem mišljenju živi v gornjih dolinah reke Nila izgubljeno ljudstvo iz časa kralja Tutenkamena. Sploh je po gornjem toku Nila več različnih človeških plemen, ki so praktično nepoznani civilizaciji."

Carter je tudi rekel, da je bilo iz grobnice kralja Tuta vzetih 35 predmetov, kateri še niso bili preiskani natančnejše in da glavna celica, v kateri počiva telo Tuta še ni bila odprta.

Po njegovem mnenju je bogastvo notranje celice večje kot drugo najdeno, ki bo velike vrednosti za zgodovino kakor tudi materijelno. On se tudi nadeja, da med silnim bogastvom grobnice počivajo zapisniki, ki kaj več razodevajo o življenju Tuta, kateri bodo tudi največje vrednosti, ki bodo pokazali morda izvor modernih ver in filozofij.

"Dolina reke Nila," je rekel raziskovalec, "je bila zibelka civilizacije. O tem ne morem dvomiti." Carter je rekel, da najbolj znamenit predmet, ki ga je našel v grobnici, je krožnik, na katerega dnu je vrezana kraljeva podoba na luči, v kateri brozgajo race, kraljica stoji ob bregu in strelja race, ki se zaganjajo v Tuta.

Odkritelj grobnice faraona Tuta pravi, da dejstveno ne vidi posebne razlike med običaji ljudstva v časih faraonov v Egiptu in med ljudstvi modernega časa. Po razkritjih, ki pokazujejo odnošaje med faraonom in njegovo ženo, Carter sodi, da je kralj Tut najbrž veroval v enega boga in ne v več, kakor njegovi očetje. Izjavil je, da ne brska posebno rad po grobovih nekdanjega ljudstva, a to da je potrebno v interesu civilizacije.

Carter tudi meni, da v bodoče ne bo imel posebnih zaprek od strani egipčanske vlade pri raziskovanju. Pričakuje, da bo vlada v Kairu dobila najdeno bogastvo v grobnici kralja Tuta z njim polovico.

Smejal se je pravljicam vražarjev, ki so raznesli vesti, da je lord Carnarvon umrl radi raziskovanja kaznovan. Umrl je kot žrtev strupenega komarja in ker se je obrezal s strupeno britvijo, je izjavil Carter in naglasil: "Zakaj pa egipčansko ljudstvo nima vražarskih misli. Nič se ne bojijo nevidnih bogov, čeprav vrtajo med grobovi okoli Teb že svojih 300 let."

Čuvajte gozdove pred ognjem.

Teden, začenši od pondeljka, 21. aprila, je posvečen varstvu gozdov. Proklamacija predsednika Združenih držav ga je označila kot "Forest Protection Week". V svojem proglasu je predsednik Coolidge opozoril občinstvo na strašne zgube, ki nastanejo vsako leto vsled gozdnih požarov in pozivlje vse državljane, bodisi posameznike ali organizacije, naj obvarujejo gozdove pred ognjem.

Gozdarski oddelek poljedelskega departmenta poroča, da so governorji mnogih držav izdali sličnе proklamacije. Poleg federalnih uradov se vdeležuje te tedenske kampanje v prid varstvu naših gozdov še kakih petdeset velikih organizacij, vštevši turistična in športna društva. Pomen tega tedna je vzgojevalna propaganda, ki naj širšemu občinstvu predoči nevarnost gozdnih požarov, nastajajočih vsled človeške nemarnosti.

Poljedelski department je večkrat poudarjal, kake važnosti je preprečevanje gozdnih požarov. Vsako leto imamo v Združenih državah povprečno 36,000 teh požarov, ki poškodujejo 11 miljonov akrov zemlje. Izmed vsake desetorice požarov osem je povzročenih po nemarnosti ljudi, ko se bo najširše občinstvo zavedalo vsega tega, teh požarov ne bo več. Ogromno škodo občuti nazadnje vse ameriške občinstvo, kajti Združene države vporabljajo več lesa kot vse druge dežele skupaj. In zares, Združene države vporabljajo tri petine vsega posekanega drevja na svetu in več kot polovico vsega lesa za žaganje.

To je zadosten razlog, zakaj treba obvarovati gozdove Združenih držav pred nepotrebnimi potratami in škodami vsled ognja — ki je največji sovražnik naših gozdov. Gozdna površina, ki jo ogenj vsako leto vničuje je približno dvakrat večja, kot ona, ki se vsako leto posekuje.

Dolžnost vsakega posameznika je, da čuva gozdove pred ognjem. Glavni gozdar Združenih držav Greely nasvetuje občinstvu nekatera prav enostavna svarila. Ako se občinstvo ravna po njih, število gozdnih požarov se bo znatno zmižalo. Ta svarila po katerih naj se ravnajo ljudje, ko se nahajajo v gozdu, so sledeča: Pazi na to, da je vžigalica ugasnjena, ko jo vržeš proč; ne odmetaj cigar, cigaret in pepela iz pipe v lesovje ob poti; ako se kje vtaborite v gozdu, napravite le majhen ogenj stran od grmovja in malih dreves; nikdar ne pustite ognja brez čuvaja; ko se odstranite, pazite, da nič več ne gori in potem nasujte gor zemljo; naznanite gozdnim čuvajem (forest rangers) vsak ogenj, ki ste ga videli, pa naj bo še tako majhen; bodite previdni z ognjem v gozdu, kakor ste to navadno doma. — F. L. I. S.

Letnice iznajdb in odkritij.

Leto	Predmet	Iznajditelj
1800 pr. Kr.	sieklo	Egipčani
585 po Kr.	magnetizem	Tales iz Mileta
560	solnčna ura	Anaksimander
390	škrpec, vijak	Arhitas iz Tarenta
350	destilacija	Aristoteles
334	da je zemlja okrogla	Aristoteles
260	da se zemlja suče okoli solnca	Aristarhos iz Samosa
260	papir	Kinezi
260	škrpec, vint	Arhimedes
250	bistvo vzdigala	Arhimedes
150	sesalka, brizgalnica	Ktesibius
150	vzdigač, vlak (heber)	Hero iz Aleksandrije
950 po Kr.	vitriolno olje, alkohol	Rhazes
1010	glasovir	Gvidon plem. Arezzo
1050	povečalna leča	Alhazen
1250	ogledalo	Vincencij plem. Beauvais
1280	očala	Aleks. de Spina
1300	smodnik (v Evropi)	—
1436	tiskarstvo	Jan Gutemberg
1510	žepna ura	Peter Henlein
1510	vodna turbina	Leon. da Vinci
1557	pridobivanje zlata in srebra potom alkemije	Bartolomé de Medina
1590	mikroskop	Caharias Jansen
1596	številijenje z decimalnimi drobci	Stevinus
	gled	Lippersheim
1608	daljnogled	Kepler
1611	astronomični daljnogled	
1614	logaritmi	Napier
1617	triangulacija	Swellius
1638	analitična geometrija	Descortes
1643	barometer	Torricelli
1656	ura na nihalo	Huyghens
1669	fosfor	Brand
1676	ura repetirka	Barlow
1682	težnost (gravitacija)	Newton
1711	ventilator	Partels
1714	toplomer	Fahrenheit
1729	akromatična leča	Hall
1736	ladijski kronometer	John Harrison
1745	parna kurjava	W. Cooke
1747	sladkor v pesi	Marggraf
1752	strelovod	Ben. Franklin
1766	vodenec	Cavendish
1769	parni stroj	Jas. Watt
1769	parni motorni voz	Gugnot
1772	dušec	Ruthenford
1778	prvi iz železa vliti most	Darby in Wilkinson
1780	stroj za kopiranje	Jas. Watt
1780	vodeni plin	Fontana
1782	zračni balon	Bratje Monigolfier
1785	belenje s klorom	Bertkollet
1785	mehanični stol za predenje	Cartwright
1791	izdelovanje sode	Leblanc
1792	razsvetljava s plinom	Murdoch
1795	hidraulična stiskalnica	Bramah
1796	stavljenje kos	Jenner
1756	litografija (kamnotisk)	Senefelder
1801	pridobivanje sladkorja iz pese (na debelo)	Achard
1804	stroj za pletenje mrež	Jacquard
1807	parnik	Fulton
1810	harmonij	Grenié
1812	vreteno (pri ladjah)	Ressel
1820	elektromagnetizem	Orstedt
1822	stavski stroj	Church
1823	elektromotor	Faraday in Barlow
1824	portlandski cement	Aspdin
1825	lokomotiva	Stephenson
1827	aluminij	Wohler
1830	parna brizgalnica	Braithwaite in Ericson
1830	jekleno pero (za pisanje)	Perry; Wise
1832	fosforne vžigalice	Kammerer
1833	prvi brzojav	Gauss in Weber
1834	šivalni stroj	Hunt; Howe 1846
1835	elektromagnetični pisalni brzojav	Morse
1836	konstantna galvanična verига	Daniell
1836	galvanoplastika	M. H. Jacobi
1839	električna ura	Steinheil
1839	fotografija na papir	Talbot
1841	hipnotizem	Braid
1848	vžigalice brez fosforja	Bottger
1852	motorni balon	Giffard
1854	kolo (bicikelj)	Ph. M. Fischer
1859	spektralna analiza	Bunsen in Kirchhoff
1860	linoleum	Walton
1760	telefon	Reiss
1867	stroj za pisanje	Sholes, Soulé in Glidden
1767	dinamit	Alfr. Nobel
1870	zidanje z železnim betonom	Monier
1877	fonograf	Edison
1878	mikrofon	Hughes
1879	električna železnica	Werner Siemens
1882	bacilus sušice (tuberkuloze)	Koch
1883	bacilus kolere	Koch
1884	bacilus difterije	Loeffler
1887	gramofon	Berliner
1892	bacilus influence	R. Pfeiffer
1893	serum za zdravljenje difterije	Behring (Roux)
1894	bacilus kuge	Yersin; Kitafoto
1895	Roentgenovi žarki	Roentgen
1895	kinematograf	A. in L. Lumière
1896	brezžični brzojav na iskre	Marconi
1897	bacilus griže	Shiga
1903	motorni zrakoplov (letalo)	Bratje Wright
1906	brezžični telefon	družba za brezžični brzojav

LISTNICA UREDNIŠTVA.

San Francisco, Cal. — Obrnite se na nadzorni odbor Slovenske narodnega doma v Clevelandu. Ob priliki otvoritve je bila izdana spominska knjiga. — Pozdrav!

IŠČEJO SE:

Dragiša Janković; zadnji naslov Latrobe, Pa.;

Mihajlo Borić; iz Vrbovskega na Hrvatskem; zadnji naslov New York;

Eva Fuenger; zadnji naslov Cleveland, O.;

Djordje Popović iz Kumanova v Srbiji;

Josipa Candrlić;

Anton Turtz iz Čabra na Hrvatskem;

Ema Hacker; zadnji naslov Pittsburgh, Pa.;

Milan Bujanić; zadnji naslov Lackawanna, N. Y.;

Josip Oltra; zadnji naslov Cleveland, O.;

Ante Šunjko iz Mandolane, Šibenik, Dalmacija; zadnji naslov Pittsburgh, Pa.;

Jovanka Djurdjević; zadnji naslov Chicago, Ill.

Kdor bi kaj vedel o teh ljudeh, je naprošen, da izvoli to naznaniti Izseljeniškemu Poslancu, 443 W. 22nd St. New York, N. Y.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terčelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Av., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon, Run, Pa. John Grošelj, 14521 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad. Max Mare, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alič, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Jožko Ovsa, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca z gl. odborniki, ki delaje v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljaje na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljaje Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljaje na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MacDonald je pozdravil ameriške časnikarje.

New York. — Angleški laboritski ministrski predsednik MacDonald je v petek poslal pozdravno brzojavko Zvezi associiranega tiska, ki tu zboruje.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

S tužnim srcem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je umrl in se za vedno poslovil od nas naš brat

JOE GRMEK.

Umrl je dne 18. marca, 1924, v svoji najlepši moški dobi, star 30 let. Doma je bil iz Pakoga pri Borovnici na Notranjskem. V Ameriki je bil nekoliko nad tri leta. Pokojnik je bil član društva "Planina" št. 425, S. N. P. J. v Triadelphia, W. Va., in lokala 966 U. M. W. of A. v Black Oak, Ohio. Pogreb se je vršil po civilnem obredu dne 20. marca t. l. na Greenwood pokopališče v Wheeling, W. Va. Iskreno se zahvaljujem članom omenjenega društva za darovani venec in vsem, ki so prečuli ob njegovem mrtvaškem odru in se vdeležili pogreba. Lepa hvala tukajšnjim slovenskim fantom za darovani krasni venec. Enako lepa hvala unijskemu lokalu št. 966 iz Black Oak, Ohio, za darovani venec. Najlepša hvala vsem skupaj za obilno vdeležbo pri pogrebu članom društva Planina, Rojakom iz Black Oak, Ohio, Družini Joe Zupančič iz Alicja, Pa., in Franku in Gladys Menart iz Junlata, Pa. Tukaj zapušča enega brata v Elm Grove, W. Va., eno sestro v Clevelandu, Ohio, in v starem kraju pa enega brata in očeta. Tebi dragi brat želimo, počivaj u miru in lahka bodi tebi ameriška gruda. Žalujoči brat Martin Grmek, 305 Jone St., Elm Grove, W. Va.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Več kot 40 NOVIH SLOV. PLOŠČ ZA VAŠ GRAMOFON
PESMI, MOŠKI ZBORI, MARŠE, POLKE, VALCERJE, ITD.
PIŠITE TAKOJ PO NOVI BREZPLAČNI CENIK NA:
VICTOR NAVINSHEK
531 Grove St., Conemaugh, Pa.

Rado Murnik:

Zaljubljeni jerebar.

(Konec.)

Gospod Janko Dolinar me je premeril od glave do pete pa zopet nazaj tako srdito, kakor bi me hotej pozvati na dvoboj s trocevkami. Kar mraz me je izpreletaval, dasi je bilo prijetno zakurjeno v sobi.

"Km?"

"Je še premlada. Učakala ni niti tisoč tednov. Menim, da je ta stvar opravljena. Priporočam se vam najtopleje, gospod Kalan, junior!"

Bil sem si že početkoma v svesti, da se mi izjalovi snubitev; vendar pa se mi je storilo inako. Težko sem dihal in vsak čas pričakoval, da poči moj sočutni frak od gorjupe žalosti. To se pa, hvala Bogu, ni pripetilo, zakaj frak je bil delo solidnega umetnika; vedno bom hvalil možaka poštenjaka. Pač pa se mi je hinavski cilinder izmuznil izmed orokavičenih prstov in se z nepotrebnim votlim bobnenjem takalikal po gladkem parketu in se farizejsko potuhnil pod zofo v egiptovsko temo, kakor bi ga bilo sram nesrečnega snubača. Gospod Dolinar, pravičen mož, mi je posodil palico, da sem spravil uskoka zopet na svetlo. Ni ga bilo praška na njem, tako čedno je bilo pri Dolinarjevih. Poklonil sem se in odjadral.

Bi bi bli bli bli . . .

Prav je imela ciganka. Čez dobre pol ure sem bil zopet doma. Oče se je muzal zadovoljno, pa bolj skrivaj. To je bil mojega življenja najgrši dan, akotudi je bilo čudovito krasno vreme.

IV.

Ostali sta nama le obče spoštovana potovka Barba in pa zlata duša Emerencijana. Ljubica in teta sta me tolažili, da bo že, da bo že. Jaz pa sem venomer preudarjal in premišljal, kako bi premagal upor Daninega očeta.

Naposled me je vendarle obletela rešilna misel: Porabi nasprotstvo med očetoma! Povedal sem gospodični Emerencijani, kako je umoval moj starocopatarski papa, ko je videl Dano v lovski opravi. Modroval je približno takole: "No, ako zdaj ne bo kmalu sveta konec, naj pa zlomek pocitra vse skupaj! Dandanes se štulijo ženske v vse poklice in celo med lovce. Moški boste pa lepo šivali in prali, pestovali in zibali. Ali ni to pisan ništrec, velikanska neumnost? Ako jih mika ravnopravnost, zakaj ne tišče te revolucijonarke, te prekocuhinje tudi k vojaškemu naboru? Kaj sem učakal! Ali je dobro, da sem že star in da mi ne bo treba več dolgo gledati tako žalostno zaslepljenost. Le pazi, Milan, kmalu bo vse narobe!"

Sredi meseca maja je obhajal gospod Janko Dolinar svoj god. Kakor običajno, je šla gospodična Emerencijana tudi letos vezovat svojega brata in mu podarila posebno lepo vezilo, lovsko sliko slovenskega umetnika. Govorila sta sama med sabo tudi o sosedovih in teta je mimogrede povedala, kako starocopatarsko se je izrazil moj oče o Dani in modernem ženskem gibanju.

"Ali si bila pri Kalanovih?" je vprašal brat sestro.

"Ne. Slišala sem od drugih. Pravijo, da je stari Kalan jako vesel, ker njegovega sina Lava ne maraš za zeta."

"A, tako, tako?" je hlastno povzel Emerencijanin brat. "Veseli ga? Glej, glej! Veseli ga, da sem spokal njegovega Lava? Ha, ha, hm!"

Pomislil je malo in nadaljeval: "Veš kaj, ljuba sestra? Ej — zdaj bi pa Lavu nalašč dal Dano! Saj Kalanov sin ni tako napačen fant! Ali bi debelo gledal stari filister Žiga!"

"Zdaj Lava menda ne bo tako izlepa blizu, dragi brat!"

"Je že res. Toda, ako bi zasnubil iznova — jaz ga ne bi odklonil. Za Dano pa še ne vem."

Ko sem zvedel to pri gospodični Emerencijani, sem bil tako vesel, da bi bil kmalu njo objel in poljubil, ne pa Ljubice.

"Takoj jutri pojdem zopet v snuboke!" sem obljubil navdušeno.

"Ne, počakajte vsaj teden dni!" mi je svetovala teta. "Drugače utegne Janko kaj zasumiti."

"Cel teden?"

"Pričakovati kaj prijetnega, je mnogokrat slaje nego uživanje samo," je odvrnila modra teta.

Podal sem se in počakal. Lepega majnikovega dne sem privlekel zopet cilinder pa frak na sveži zrak in se odpeljal proti Dolinarjevini. Moj oče je bil čisto zadovoljen; zvedel je bil, da je Dana izborna gospodinja in kuharica ter zna zlasti divjačino pripravljati tako okusno, da bi skominalo celo angelce v nebesih.

Dan je bil izredno krasan. Vsa priroda se mi je zdela pravkar oprana kakor za velepraznik. Moje ljubljene gore je ogrinjal zagoneten srebrnat pajčolan. Pod njimi so modrikasti temneli daljni gozdovi in gaji, jelovina in dobrava. Po jasnih poljanah so se gibali kmetje. Svetlo so beleli njih zavihani rokavi in se lesketale rene konjskih oprav. Razposajen veter je valoma božal in česal zeleno rž in visoko travo. Vse je trepetalo in igralo v jarki veseli luči. Naglo sta vozila gizdava konja in venomer hrzala od veselja. Dospeli smo. Vrabci na stari lipi so čivkali kakor obsedeni.

Gospod Dolinar je ležal v postelji. Držal se je silno jezno. Bil je nenavadno rdeč, sicer pa se ni bil izpremenil prav nič. Pomolil mi je desnico in mi jo stisnil krepkeje, nego je pričakovati od bolnika.

"Km . . ."

"Že vem, že vem, mladi gospod! Prosim, kar odložite in sedite tukaj k meni v naslonjač! Veseli me, da ste tako vztrajni. No, jaz sem moral snubiti Jelko celo trikrat. Prava ljubezen čaka tudi devet let. Kar se tiče vaše snubitve, moram reči, da sem se premislil. Moja Dana početkoma ni hotela kar ničesar slišati o vas. Ali nisem ji dehal prigovarjati. In naposled se je dobro pokorno dekle zaljubilo iz same ubogljivosti v vas. Bodite kar brez skrbi! Prosim, izvolite tamle pozvoniti."

Rad bi vedel, kakšen je bil moj obraz ob njegovih besedah. Jeeljal sem nekaj o večni hvaležnosti, o neizmerni sreči . . . Pozvonil sem. Prihitela je hišna z nosom, ki je veselo silil v oblake in kričal: "Hura!"

"Pokličite gospodično!" je velel graščak.

"Ljuba hči," je dejal svečano, ko je prišla moja ljubica, vprašam te: "ali hočeš biti vkratkem dona Dana Kalanova?"

Skočila sva skupaj, se objela in poljubila po vseh pravilih goreče ljubezni. Zdelo se mi je pa jako čudno, da se briga Dana tako malo za bolnega očeta. Gledala ga je docela mirno in ravnodušno.

"Kakor izvolite videti, je moja hči jako pokorna, vsa drugačna, nego je bila moja rajna Jelka. Bodita srečna! Dana, zdaj pa daj zapreči našo najlepšo kočijo in se odpelji po gospoda Žigo Kalana! Povej mu, da sem nevarno bolan in da bi rad še enkrat z njim govoril o nujni stvari! Gospod Lavo ostane pri meni."

Hči ni niti trenila. Poslovila se je čisto hladnodušno. Čudno!

"Zdaj je treba pridobiti še vašega gospoda papana," mi je dejal moj bodoči tast. "To bo malo teže je. Mož je sila trmast in misli, da mora obveljati vedno njegova! Da si olajšamo delo, sem se naredil hudo bolnega, veste. Pa mi ni nič, ha ha! Nič se ne bojte! Nekaj časa bo seveda ugovarjal, dolgo pa ne!"

Tedaj sem razumel, zakaj se Dana ni bila prav nič razburjala zaradi očetove bolezni. Z dvorišča je oddrdrala kočija.

Smejala sva se oba. Pogovarjala sva se o gospodarstvu, o političnih razmerah, o čudovitih uspehih balkanske zveze, o lovu . . . Kmalu sta se pripeljala Dana in moj oče.

"Moj Bog, ali je mogoče, dragi Janko, da nas boš moral zapustiti?" je basiral moj oče in gledal prijatelja prav milo.

"Kakor bo božja volja!" je odvrnil bolnik s slabim glasom in mu ponudil roko. "Izvoli sesti, ljubi Žiga!"

"Kolikokrat, Janko, sem te ukanil tam za mejo! Odpusti mi dragi prijatelj!"

"Ti mene? Ti že mene ne, Žiga! Jaz tebe. Poglej, najmanj polovica te nagačene divjadi in zverjadi je iz tvojega lovišča. Prosim te, nikar mi ne ugovarjaj! Zdravnik mi je strogo prepovedal vsako razburjenje. Toda zdaj urediva nujno stvar. Tvoj Lavo in moja Dana bi se rada vzela. Jaz odobravam njiju zvezo. Kaj pa ti?"

Moj oče je zamišljen pogledal po sobi, okrašeni z napaženo divjačino.

"Ne bodi trdosrčen, dragi Žiga!"

"Naj pa bo, no, v božjem imenu!" je privolil moj papa. "Posledice pa naj si pripišeta sama sebi!"

"Brez klavzule ni nič," se je nasmehnil Dolinar. "Dana, pojdi in priredi vse potrebno za gosta!" Moja izvoljenka je odšla.

"O čem se bova prepirala pa poslej, ko ne bo več lovske meje, Janko?"

"O, že najdeva kaj primernega!" je odgovoril Dolinar skoraj veselo. "Prej si trdil, da si me večkrat varal tam ob meji."

"Seveda sem te. Vsako leto sem pobasal najmanj po enega srnjaka, ki sem ga ustrelil na svojem, našel pa na tvojem."

"To priznavaš zdaj, ko vidiš, da me snubi bela žena!"

"Prijatelj, ne tako!" je rekel moj oče z ginjenim glasom. "Ne umreš nam še tako kmalu, ne! Tako si lepo rdeč, da je kaj!"

"Kap mi preti, kap!" je tožil bolnik in nervozno migal z dolgimi brkami.

"Vroče ti je, ko si tako ves zadudan v postelji."

"Vidiš ljubi Žiga, že zopet nasprotuješ! To je tvoja stara navada. Naposled boš celo trdil, da bom mogel zalezovati še gamse? Zdravnik je dejal, da me utegne umoriti prva vznemirjenost. Razburjam se pa s posli in drugimi toliko, da bi moral pravzaprav najmanj že dva meseca ležati v grobu."

"Odpusti mi, ljubi Janko, ako sem te žalil!"

"Tako govoriš, ker si misliš: ne dražimo ga, saj bo sitneža kmalu konec!"

"Tega si pa res ne mislim!""

"Že zopet! Oporekati moraš vedno. Protestant! Ne prerekam se rad, ali eno moram poudarjati: ti meniš, da moraš imeti vedno samo ti prav. Toda prav imam večinoma jaz, dragi Žiga! Včasi si naravnost neznosen. Ako ne bi bil moj prijatelj, sploh ne bi občeval s tabo, trma trmasta, svojeglava!"

"Saj je dobro, ljubi Janko, ti imaš vedno prav?"

"Vedno? Ali sem rekel vedno? Večinoma, tako sem dejal, pa nič drugače ne. Ali boš vesel, ko se iznebiš nadležnega soseda?"

"Nikakor ne, ohranim te v najblažjem spominu!"

"Potemtakem . . . ali misliš, da bom moral res že — fiit! — preko velike meje? O ne še, Žigec! Ne še! Vidiš, zopet imam jaz prav, jaz, jaz!"

In gospod Janko Dolinar je skočil v hlačah in nogavicah iz postelje v suknjo in copate in se postavil čil in zdrav pred začudenega prijatelja.

Vsi smo se smejali in židane volje odšli v obednico. Kmalu so jeli pokati šampanjski streli. Očeta sta se pikala in ubadala neprenehoma. Moj oče je naposled izdal, da je vedel že prej, kakšna je prijateljeva "bolezen". Dana je bila v hudi zadregi; bala se je strašnih posledic. Naposled sta se pobotala čudaka in prijateljsko priznala, da sta uganjala oba šalo in zafrkazen ter da sta imela na konca koncu pravzaprav obadva prav.

Ono leto so uživali naši jerebi lovopust tudi jeseni. Donna Dana in jaz sva jo popihala meseca septembra na ženitovanjsko romanje.

MOČ IN PRAVICA.

Josip Jurčič.

(Dalje.)

Govor je bil živahen. Vendar z gospodarjem so malo govorili gostje, ki jim je vino izvrstno ugajalo; dostikrat mu niti odgovarjali niso, ako se je hotel vtikati vmes.

Pilo se je mnogo.

Kakor slučajno se zunaj pred sobo na prehodih snideta mladi lajtnant in eden njegovih tovarišev. Hišna, ki je prej služila v mestu in razumela tudi jezik, je odslanjala tiho vrata svoje izbe v kotu, in radovedno gledala, kakšni so ti vojaki. Saj mlade častnike rada ogleduje vsaka ženska. Čula je pogovor.

"Kako ti je po godu ta ženska?"

"Dobra bi bila. Žal, da jo ima tak bedenj! Ali odkod jo ti že od prej poznaš?"

"Ha, jaz sem ji pisal zaljubljena pisma, ko se ji še sanjalo ni, da mi bo kdaj v tem gnezdu vino točila! A ni še pozabila tega. Stavim, da me ima še zapisanega. Prokleto me jezi, da ne morem tukaj ostati," reče lajtnant.

"Zakaj ne?" odgovori tovariš.

Med pogovorom sta prišla na drugi konec, tam pogovorita še tiho, da hišna že ne more ničesar slišati, a naposled si smeje stisneta roke in se vrneta v sobo.

III.

Tako pozno je že bilo, ko so častniki vstali. Starejša dva sta malo omahovala na nogah, zakaj dosti čaš vina je bilo minilo pri tej mizi.

Gospa, ki je bila šla dalje časa ven, pride s prijazno ponudbo nazaj, naj gospodje ostanejo nocoj tu, noč je temna in pot je slaba. A rečejo, da jim to ni mogoče, ker je treba jutri zgodaj biti pri bataljonu. Samo najmlajši lajtnant se ne brani ničesar in po kratkem spogledu s tovarišem, s katerim je govoril prej, reče:

"Meni ni dobro. Jaz ostanem do jutra tu. Opravičite me."

Hišnemu gospodarju nikakor ni bilo ljubo. Čakal je že komaj, da bi se izgubili ti tovariši, ker prijazni nikakor niso bili; da, celo vinjeni, začeli so bili zbadati njega in njegovo francovanje. Videl je, da se je bil res nekdo potrudil, njega natanko popisati tem vojnim možem, ter zdelo se mu je, da njegovo vino uničujejo skoraj bolj iz maščevanja nego iz iskanja njegove gostoljubnosti. Ali bil je mirne krvi, in rekel je lajtnantu, da ga veseli, ako si vzame na službo vse, s čimer mu je mogoče postreči. In baš tega gizdavca bi se bil najrajši iznebil. Nesramno lehkotno se je vedel ženi, katero je bilo prej zadelo že več kaznovalnih pogledov tihega gospoda soproga, ki danes svoje žene in njenega obnašanja ni razumel.

"Bo skoraj bolje, da gremo peš," reče eden izmel častnikov, ko so bili na dvorišču. Po kratkem razgovoru je bil ta čuden nasvet sprejet. Graščak je dal dva svoja hlapca, da sta vedla konje pred njimi. Oni trije pa so še precej dolgo stali v mrzloti na dvorišču in govorili ter se grohotali. Dva druga hlapca sta stala s prižganimi smolnatimi plamenicami, da bi do ceste spremila gospode.

"Čujte gospod F.," reče naposled eden častnikov graščaku, ki je že malo nepotrpežljiv stal pri njih. "Vi bi nas morebiti malo spremili. Vsaj čez to grmovje. Čujemo, da ste spremljali tudi francoske goste, ki so bili pri Vas."

Gospodar se temu nepovoljnemu pozivu ni mogel ustavljati, posebno, ker se je zadnje sklicevanje nekako čudno zatezalo. Napoti se ž njimi, meneč, da bode dovolj, ako pojde kakih trideset ali petdeset korakov. Pijani najstarejši častnik ga prime kakor prijateljsko pod pazduho in tako odidejo z dvora.

"Vedeli smo, da tudi cesarskim častnikom storite, kar ste tem prokletim Francozom!" vpije častnik, ko so bili že precej daleč, in ga je še vedno držal za podpazduho.

"Mislim, da se gospodje zaradi postrežbe ne bodo tožili, storil sem, kar mi je bilo mogoče. Mnogo . . ."

"A več, več morate storiti nam nego Francozom. Pokažite, da ste dober cesarščak," reče drugi. "Poglejte, tako prokleto nerodne ljudi imate. Naša dva svetilca sta zaspanca! Vrag ve, kam naju privedeta! Morebiti celo med Vaše kmete, katerim ste lepe nauke dajali. Ha!"

Graščak molči. Ali so ti tako pijani, ali se delajo. Položaj njegov je bil gotovo neprijeten.

"Jaz se poslovim, gospodje!" reče, in se hoče nalahko izviti svojemu sporedniku. A bilo je vse izgovarjanje zastonj. Treba je bilo še dalje iti ž njimi.

"Pošljite ta dva človeka nazaj, svetimo si lehko sami," reče tretji, vzame enemu hlapcu plamenico in jo vrže po senožeti, da svital žar v belem oboku daleč pade na tla, kjer slabeje in slabeje gori ter naposled ugasne. Od drugega pa vzame svečavo sam in stopa ž njo dalje. Debelo gledata hlapca in postojita. Ker jima nobeden ničesar ne ukaže, se obrneta in mrmraje vračata. Skoraj pa obstaneta zopet in se pogovarjata, gledaje za onimi.

"Gospod F.," reče za nekaj časa oni, ki je nosil plamenico, "saj Vi greste z nami do našega kvartirja in izpijete kozarček na zdravje našega cesarstva ter na srečen propad Vašega Bonaparta. Brez ugovora! Vemo, da ste patrijot, ha, ha! — Zdaj pa — jaz sem že dolgo svetil, pod noge ne vidim po teh vaših kamenatih potih; nate, svetite Vi!"

Graščaku da plemenico. Ta se od jeze trese, a ne odgovori ničesar. Vzame plemenico in sveti pred njimi.

"Zakaj se držite tako kislo, kakor bi si v nečast šteli, postrezati brambovcem svoje domovine?" reče starejši.

To se je zdelo potrpežljivemu možu preveč.

"Gospodje, zasramovati se ne dam!" Rekši vrže plamenico ob tla. Kratek prepir se vname, pijani častnik potegne sabljo, treznejši drug, ki je menda čutil, da je porednost prišla že predaleč, ga hoče utolažiti; — a že je bilo prepozno.

IV.

Hlapca sta se čudila, oddaleč za njimi opazujoč, da mora gospodar opravljati posel, ki je prej pripadal njima. Sicer nista bila nikakor romantične nature "zvestih služabnikov," ki svoje življenje dade iz gole zvestobe in pokornosti za gospodarja; ne, klela sta ga pošteno v konjskem hlevu ali na polju, kadar ju je zaradi kake zamudnosti ozmerjal, in če se je dalo o mlačvi kakov mernik pšenice prisvojiti si ter skrivaje prodati in potem zapiti ga — lehke vesti sta imela. Vendar sta zdaj z zobmi škripala, ko sta v temi od poti stran vedno bliže častnikov hodila in vse videla. Gospodar je vendar bil eden domačih.

(Dalje prihodnjič.)

IŠČEM

Slovenca, samca v starost do 45 let v svrho ženitve, le tacega, kateremu zado ena sama žena. Oni p svoj zaslužek pri rezin pušča in rad več žensk im naj nikar ne trudi za m Pišite na naslov: "Sloven 107 Diamond Ave., Barbe Ohio. (A

IŠČEM SLUŽKINJO

za domača dela v kuhinji in telu za prenočišča, tudi nudi prilika zdravstvenemu lišču. Katero ta ponudba naj se nemudoma prijavi. Za do se pogovorimo sporazu Naslov je: Gregor Struel, Box 18, Lava Hot Springs, Id (A

SPOMLAD JE TUK

in kot je že stara navada, da ljubi gnjat (Ham) in jajca z juterk. Imam veliko z "šunk", ki so v resnici prve v in od mladih prašičev in niso slane, ter so prekajene z Hic lesom, tehtajo od 10 do 15 fu vsaka. Naročite si takoj in se pričajte o tem. Ker imamo i tisoče zadovoljnih odjema klobas, enako hočemo sedaj za gnjati ali (šunke) in pleč vam postaviti na trg: Cena šu je po 35c za funt, plečeta kosti po 30c funt ,kranjske base po 30c funt. Poštnina pl na, ako pošljete denar z nar lom. Kateri še niste poskusili šega izdelka, ste nekaj zamu torej ne odlašajte več. Ako n zadovoljni se vam vrne denar, drugo blago v nadomestilo ,t ne rizikirate ničesar. Naročite koj še danes!

JOSEPH LESKOVAR,
610—14th Street,
RACINE, WIS.

Potniški oddelek bančne hiše EMIL KISSA,
133 — 2nd Ave., New York.

PRODAJA parobrodne listke za potovanje v domovino po originalni ceni. Vam uredi vse potrebne listine, potni list, vize, i. t. d. brezplačno. Vsacega počakamo tukaj na postaji.

DOPREMA SVOJCE iz starega kraja "AFFIDAVIT" HRANILNI ODDELEK, POSILJA DENAR V DOLARJIH — DINARIH.

Opravlja vse notarske posle.

Pišite za pojasnila:
POTNIŠKI ODDELEK BANČNE HISE
EMIL KISS
133 — 2nd Ave., New York.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH

Za srbeči kožurabite

SEVERAS ESKO

Antiseptično mazilo

Priporočljivo za odpomoč pri zdravljenju srbečice in raznih kožnih bolezni.

CENA 50c

Vprašajte pri vašem lekarju.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

VELIKI IZLET V JUGOSLAVIJO S SVETOVNO SLAVNO "AQUITANIA"
45,647 Ton

Odpluje iz New Yorka 7. MAJA (Svibnja)
(preko Cherbourga)

Porabite 4 zabavnih dni na morju ali manj kot 9 dni od New Yorka do Jugoslavije. — Izletnike bode osebno vodil G. St. M. Vuković, uradnik Cunard Linije v New Yorku, kateri je bil poeje uradnik Jugoslovanskega Generalnega Konzulata v New Yorku. — G. Vuković bo potoval z izletniki do Zagreba, ter bo pazil na vse potnike in skrbel za najboljše ugodnosti.

CUNARD LINIJA je slavno znana po vsem svetu, za njene nenadomestljive usluge, kakor tudi za izvrstno kuhinjo. — Ne zanemarite te izvrstne prilike, da bi ne šli v domovino s tem izletom. Za nadaljne pojasnila obrnite se do najbližnjega Cunardovega agenta v vašem mestu ali na:

CUNARD LINE
140 No. Dearborn Street,
CHICAGO, ILL.

AKO STE TUDI VI

med onimi rojaki, ki so namenjeni v stari kraj na pomlad, je v Vaso korist, da pišete naši tvrdki za pojasnila in ji poverite vse tozadevne posle. To bo za Vas pomenilo najboljšo postrežbo, zaradi katere je naša tvrdka splošno znana in priporočana! Imejte to na umu!

RAVNO TAKO JE V VASO KORIST, ako nam poverite vse posle, ki so v zvezi z dobavo Vaših sorodnikov in prijateljev iz starega kraja. Naša tvrdka Vam bo izdelala potrebne izjave (affidavite), poslala karto, nudila pomoč ob prihodu v New York itd., kakor je to storila že za številne druge rojake, od katerih so se mnogi javno zahvalili za točno postrežbo!

POŠILJANJE DENARJA.

Naša banka ima svoje lastne zveze z pošto in zanesljivimi bankami v starem kraju in naše pošiljatve so dostavljene prejemniku na dom ali zadnjo pošto brez vsakega odbitka. Naše cene so vedno med najnižjimi.

Vse pošiljatve se nakažejo po cenah onega dne, ko mi sprejmemo denar.

Denar pošiljamo ali po pošti, ali potom brzojavnega pisma, ali pa direktnem brzojavu.

Mi pošiljamo dolarje v Jugoslavijo in druge dežele po pošti in brzojavno.

Za obilna naročila se Vam priporoča

SLOVENSKA BANKA
ZAKRAJSEK & CESARK
70 — 9th Ave., New York, N. Y.